

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y - DƯỢC

ThS. NGÔ THỊ VÂN HUYỀN (Chủ biên), ThS. LÊ THỊ BÍCH NGỌC
ThS. NGUYỄN THU TRANG, ThS. NGUYỄN THỊ SƠN

GIÁO TRÌNH ĐIỀU DƯỠNG SẢN PHỤ KHOA

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y – DƯỢC

ThS. Ngô Thị Vân Huyền (Chủ biên)
ThS. Lê Thị Bích Ngọc, ThS. Nguyễn Thu Trang
ThS. Nguyễn Thị Sơn

GIÁO TRÌNH
ĐIỀU DƯỠNG SẢN PHỤ KHOA

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
NĂM 2019

MÃ SỐ: 03-93
ĐHTN - 2019

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI NÓI ĐẦU	5
CHƯƠNG 1: SÀN CƠ SỞ	7
BÀI 1. SINH LÝ PHỤ KHOA	7
BÀI 2. SINH LÝ THỤ TINH, LÀM TÔ VÀ QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN CỦA TRỨNG	17
BÀI 3. TÍNH CHẤT THAI NHI VÀ PHẦN PHỤ ĐỦ THÁNG	28
CHƯƠNG 2: CHĂM SÓC TRƯỚC SINH	41
BÀI 4. THAY ĐỔI GIẢI PHẪU VÀ SINH LÝ CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ KHI CÓ THAI	41
BÀI 5. KHÁM THAI - QUẢN LÝ THAI NGHÉN	50
BÀI 6. CHĂM SÓC THAI PHỤ TRONG THỜI KỲ THAI NGHÉN	59
CHƯƠNG 3: CHĂM SÓC TRONG SINH	70
BÀI 7. CHĂM SÓC THAI PHỤ TRONG THỜI KỲ CHUYỂN DẠ	70
BÀI 8. CƠ CHẾ ĐỀ NGÔI CHÔM – HIỆN TƯỢNG SỎ RAU THƯỜNG	84
BÀI 9. CHĂM SÓC THAI PHỤ TRƯỚC MỔ LẤY THAI	97
CHƯƠNG 4: CHĂM SÓC SAU SINH	102
BÀI 10. CHĂM SÓC SẢN PHỤ THỜI KỲ HẬU SẢN	102
BÀI 11. CHĂM SÓC SẢN PHỤ SAU MỔ LẤY THAI	113
BÀI 12. CHĂM SÓC TRÈ SƠ SINH NGAY SAU ĐÈ	117
BÀI 13. HỒI SỨC SƠ SINH	128

CHƯƠNG 5: CHĂM SÓC THAI NGHÉN BẤT THƯỜNG.....	1334
BÀI 14. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH CHỮA NGOÀI TỬ CUNG.....	1334
BÀI 15. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH DỌA SẢY THAI, SẢY THAI.....	1445
BÀI 16. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH SUY THAI.....	1553
BÀI 17. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH THAI CHẾT LƯU.....	1559
BÀI 18. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH RAU TIỀN ĐẠO.....	1770
BÀI 19. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH TIỀN SẢN GIẬT - SẢN GIẬT.....	1885
BÀI 20. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH BĂNG HUYẾT SAU SINH.....	1998
CHƯƠNG 6: CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH MẮC BỆNH PHỤ KHOA....	2007
BÀI 21. CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH CÓ KHỐI U SINH DỤC.....	2007
BÀI 22. CHĂM SÓC BỆNH NHÂN VIÊM SINH DỤC.....	2118
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	2225

LỜI NÓI ĐẦU

Để đáp ứng nhu cầu đào tạo trình độ Cử nhân điều dưỡng của trường Đại học Y - Dược, Đại học Thái Nguyên, dựa trên chương trình khung đào tạo cử nhân điều dưỡng của Bộ Giáo dục và Đào tạo và Bộ Y tế, các giảng viên Bộ môn Điều dưỡng Bà mẹ - Trẻ em đã biên soạn giáo trình giảng dạy môn học Điều dưỡng Sản phụ khoa. Nội dung sách trang bị những kiến thức cơ bản về những thay đổi về sinh lý, giải phẫu, dấu hiệu cơ năng, dấu hiệu thực thể và dấu hiệu cận lâm sàng của người phụ nữ trước, trong khi mang thai, chuyển dạ và sau khi sinh. Sách cũng cung cấp cho sinh viên quy trình điều dưỡng để nhận định chăm sóc, đưa ra các chẩn đoán chăm sóc và can thiệp cần thiết trong chăm sóc sức khỏe cho người phụ nữ trước, trong khi mang thai, chuyển dạ và sau khi sinh và người bệnh mắc bệnh phụ khoa. Các bài giảng được viết theo số tiết quy định đã được nhà trường phê duyệt. Trong quá trình biên soạn, các tác giả đã sử dụng nhiều nguồn tài liệu cập nhật trong và ngoài nước, đồng thời tham khảo nhiều ý kiến của các đồng nghiệp có kinh nghiệm trong lĩnh vực này. Chúng tôi hy vọng cuốn sách này sẽ là một tài liệu dạy và học hữu ích, cho sinh viên điều dưỡng.

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám Hiệu, Hội đồng chuyên môn thẩm định sách và tài liệu dạy - học của Trường đại học Y - Dược, Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện xuất bản cuốn sách này. Chúng tôi trân trọng cảm ơn Nhà xuất bản Đại học Thái Nguyên đã tích cực hợp tác và tạo điều kiện cho việc xuất bản.

Trong quá trình biên soạn, sách vẫn còn một số khiếm khuyết không thể tránh khỏi, chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của tất cả các bạn đồng nghiệp và quý độc giả để cuốn sách được hoàn thiện hơn.

Xin trân trọng cảm ơn.

ĐẠI DIỆN NHÓM BIÊN SOẠN

ThS. Ngô Thị Vân Huyền

CHƯƠNG 1

SẢN CƠ SỞ

Bài 1

SINH LÝ PHỤ KHOA

Mục tiêu

Sau khi học xong sinh viên có khả năng:

1. Mô tả được hoạt động chức năng sinh lý của buồng trứng.
2. Trình bày được tác dụng của các hormon sinh dục nữ và chu kỳ sinh dục của người phụ nữ.
3. Nhận thức được tầm quan trọng của các thay đổi hoạt động sinh dục của người phụ nữ.

Nội dung

1. Đại cương

Sinh lý phụ khoa là nghiên cứu tất cả những vấn đề có liên quan đến thay đổi về hoạt động sinh dục của người phụ nữ. Đây là một phần rất quan trọng trong phụ khoa, góp phần hiểu biết những cơ sở của sự sinh sản và nguyên nhân của nhiều rối loạn bệnh lý phụ khoa.

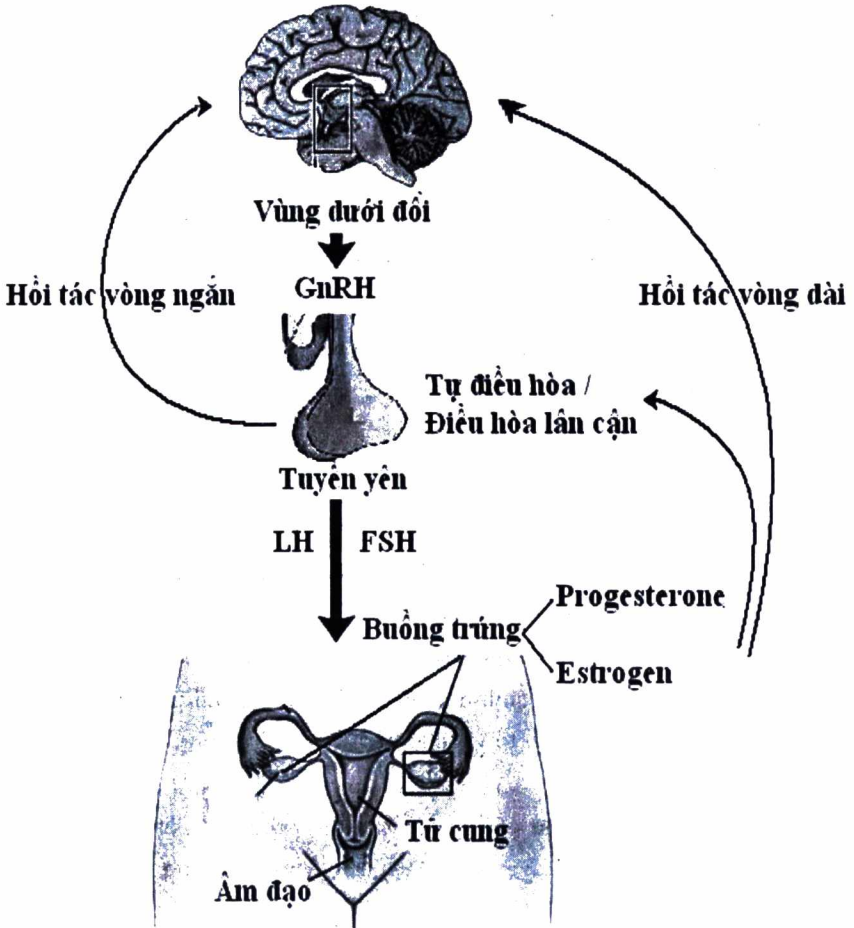
Chức năng của bộ phận sinh dục nữ là chức năng sinh sản, tức là chức năng đảm bảo sự thụ tinh, làm tổ và phát triển của trứng trong tử cung.

Toàn bộ những thay đổi của bộ phận sinh dục đều chịu ảnh hưởng nội tiết của trục dưới đồi - tuyến yên - buồng trứng. Trục này hoạt động có chu kỳ, biểu hiện bằng kinh nguyệt xảy ra hàng tháng là dấu hiệu lâm sàng rõ nét nhất.

Nghiên cứu về sinh lý nội tiết người phụ nữ thường được đối chiếu với kinh nguyệt. Dựa vào kinh nguyệt mà cuộc đời hoạt động sinh dục của người phụ nữ được sắp xếp theo các thời kỳ sau:

- Thời kỳ trước dậy thì.
- Thời kỳ dậy thì.
- Thời kỳ hoạt động sinh dục.
- Thời kỳ mãn kinh.
- Thời kỳ già nua.

Hình 1.1: Hoạt động của trục dưới đồi - tuyến yên - buồng trứng theo cơ chế hồi tác (Feed - Back).

2. Vùng dưới đồi

Trung khu sinh dục của vùng dưới đồi nằm trong nền của trung não, phía trên giao thoa thị giác, gồm một nhóm các dây thần kinh giàu mạch máu, có khả năng chế tiết hormon.

- Nhân trên thị: chế tiết vasopressin, nhân bên thất chế tiết oxytocin, các chất này được các sợi thần kinh dẫn xuống thùy sau tuyến yên.

- Nhân củ xám, nhân bụng giữa, nhân lưng giữa và nhân cung tiết ra các hormon giải phóng và chuyển xuống thùy trước tuyến yên. Trong số các hormon giải phóng có hormon giải phóng sinh dục, gọi tắt là Gn- RH (Gonadotropin-Releasing Hormone).

3. Tuyến yên

Tuyến yên nằm trong hố yên, nặng khoảng 0,5gam có hai thùy: thùy trước và thùy sau. Đứng về phương diện hoạt động sinh dục, thùy trước tuyến yên chế tiết các hormon hướng sinh dục kích thích các tuyến sinh dục, đồng thời chế tiết prolactin kích thích tuyến vú tiết sữa. Có hai hormon hướng sinh dục đó là:

- FSH (Follicle-Stimulating Hormone): có tác dụng kích thích nang noãn của buồng trứng phát triển, trưởng thành (chín).

- LH (Luteinizing Hormone): có tác dụng kích nang noãn trưởng thành phóng noãn, kích thích hoàng thể hình thành và chế tiết.

4. Buồng trứng

Buồng trứng là tuyến sinh dục nữ, có hai buồng trứng, mỗi buồng trứng nặng 8 - 15gam. Buồng trứng có rất nhiều nang noãn, số nang noãn này không có khả năng sinh ra thêm mà còn giảm rất nhanh theo thời gian. Khi ở tuổi thai 20 tuần, hai bên buồng trứng có 1,5 - 2 triệu nang noãn nguyên thủy. Nhưng khi bé gái ra đời số lượng nang noãn nguyên thủy chỉ còn chừng 200.000 - 300.000. Vào tuổi dậy thì, số lượng nang noãn chỉ còn 20.000 - 30.000. Sự giảm đáng kể số lượng các nang noãn là một vấn đề cần suy nghĩ về chất lượng của những nang còn lại. Nếu những noãn được thụ tinh muộn thì phôi được hình thành có khả năng bị đe dọa về phát triển.